

Dobozi Eszter

„Gondolatok – szobrok – évek”

Pálfy Gusztáv életműve szavakban és műtárgyakban

Paradoxonra épül a szobrászművész Pálfy Gusztáv könyve. Azzal zárja ugyanis pályáját és alkotásait bemutató kötetét, hogy *„a mű az elsődleges, mert az a keletkezésének körülményeiből kiszakítva is képes önálló életet élni”,* s hogy *„a jó szobor arról ismerszik meg”, hogy befogadható „az alkotójának ismerete nélkül is”.* Ugyanakkor sok-sok oldalon idézi föl gyermekkorának, fiatalságának epizódjait, pályára kerülésének, utazásainak emlékeit, és nem csupán a száraz életrajzi tényeket ismertetve. S több művének fotója mellett tisztázza a keletkezési körülményeket, máskor az ihlető élményre, a közölni vágyott gondolatra mutat rá. Olykor műhelytitkokat tár fel. Hol műkritikusoktól, művészettörténészekről kölcsönözve részleteket, hol saját felismeréseit összegezve beszél művészettelfogásáról, a tehetségről, a kreativitás nélkülözhetetlen voltáról, a pályája alakulását befolyásoló szellemi hatásokról. Fejezeteket szentel mestereinek, a képzőművészet azon alakjainak, akiknek művészete ihlető eleme alkotói tevékenységének, vagy akikkel a Sors beszélő viszonyba, baráti kapcsolatba sodorta. Másutt motívumok, jelképek elemzésére vállalkozik. Külön is figyelemre méltó a Reflexiók ábécében című fejezet, melyben pályája tényeit vagy az őt foglalkoztató témákat, elvont fogalmakat, természeti jelenségeket járja körül kisesszéljellegű írásaiban. Mintha fogódzót akarna adni a szobraival találkozó közönségének. Észrevette ugyanis, mint írja, hogy galériájának látogatóit nem csupán a művek érdekelték, szívesen hallgatták azokat a háttér-információkat is, amelyek közvetlenül a tárlatvezetésre vállalkozó művésztől származtak.

Megtudhatjuk a könyvből például, hogyan vezetett az útja az alkotásai nagy részét kitevő kisplasztikához. Vallomásai szerint ehhez az ősidők óta meglevő műfajhoz a líraisággal vagy a drámaisággal érintkező témák közelítették. S az, hogy ezek a 20-40 centiméteres műtárgyak a bensőségeség, az intimitás légkörében élnek igazán – ihlet és forma szerencsés találkozása esetén. Fontosnak tartja, hogy kézbe foghatók, helyük a térben könnyedén változtatható. Lakótereinkben, szobáink polcain, íróasztalunk sarkán találhatjuk meg számukra azt a pozíciót, amelyből művészi hatásukkal mindennapi életünk részévé válhatnak. Ebből érthető meg az is, hogy miért éppen azt a Henry Moore-idézetet választotta könyve mottójául, amely szerint *„a művészek arra törekszenek, hogy más emberek és saját maguk számára is értékessé tegyék az életet...”* De nem csupán a két fejezetet is megtöltő kisplasztikákkal találkozhatunk e

könyv lapjain, hanem egyéb műfajokkal is. Külön fejezetekbe rendezi portréit, a lovak ábrázolását, a domborműveket és a köztéri szobrokat. Az albumban felsorakoztatott művek és vallomása tükrében is elmondhatjuk – Pálfy Gusztávtól távol áll a divatoknak engedelmessé irányzatok követése. Ars poetica értékű mondatai arról vallanak, hogy művészete nem pusztán játék a formákkal. „A gondolat az első” – így fogalmaz. „Esetemben mindig az keresi magának a legkifejezőbb alakot.” A világ és az ember megértése, valamint a megismerés sarkallja újabb és újabb művek létrehozására. Az emberi lét kérdésein túl Pálfy Gusztáv számos művével a természet, az egész Glóbusz veszélyeztettségére, a környezetvédelem szempontjaira vezeti rá a szobrai előtt szemlélődőt. Munkái olykor olyanok, mint egy sóhaj, máskor fölérnek egy kiáltással. Cselekvésértékűek tehát. Olykor pedig a kérdező attitűdje áll háttérükben. Kérdései felszólító erejűek. De vannak olyanok is, amelyek a megválaszolhatatlanságra, a titokra mutatnak rá. S mindezek úgy nyerne alakot a szobrászat formanyelvének alkalmazása által, hogy gyakran ősidőktől ismert motívumokat, szimbólumokat vonultat fel a művész – megtöltve őket új tartalommal, újabb felismerésekkel. Így tűnik föl plasztikáiban a kör, a gömb, a tojás, az alma, a Nap, a virág, a labirintus, a szív, a jin-jang ellentétpár – és többször a kereszt. A keresztalakzat nem csupán direkt módon fordul elő, ahogyan például a jelkép valóságának értelmezését nyújtó háromrészes sorozatban, hanem áttűnésszerűen is. A Sirató című kompozíció emberi alakokat formázó kompozíciójában is, valamint a stilizált, elvontabb változatban is fölsejlik a kereszténység jelképe.

A kötet arra is magyarázatot ad, mi a titka a művész bronz iránti vonzalmának. „Szeretem, mert jól önthető, nehézség nélkül megmunkálható és színezhető.” Jobban érdekli tehát az anyag megmunkálásának az a módja, amely a bronz jellegéből adódik, mint például a kőfaragás. Úgy véli, sokkal több lehetőség rejlik a bronzban, mint a kőben. A bronz műtárgyak ugyanis nem úgy készülnek, mint a kőből formáltak, nem az „elvenni a felesleget” módszerével. Sokat elárul alkotói szemléletéből zárójeles megjegyzése: „Ha kívánatos, akár a művész ujjnyoma is rögzül és megmarad az alkotás felületén.” Pálfy műveiben ugyanis különös jelentőséggel bír a felület kidolgozottsága. Másrészről ezáltal, amikor tapinthatóvá válik szinte az anyag anyagszerűsége (Csukadráma, Legutolsó vacsora), másrészről a tükörsimára csiszolt felületek (Intrika születik, Pantomim II.), s megint másrészről a kettő kombinációja (Elégia II.). Majd az is, hogy homorúak (Üres öregség) vagy domborúak-e (A tojás I.–II.–III.), élesek (Gömb és kocka) vagy gömbölyűek (Meditáció II.) az idomok. Kisplasztikái szinte felhívják az őket szemlélőt, hogy ne csak az ábrázolat, a kompozíció keltette érzéseknek, hangulatoknak adja át magát, kezével érintse is meg a tárgyat. Ahogyan gondolat, érzélem, hangulat találkozik a formai megoldásokkal, ugyanúgy ér össze bennünk, műélvezőkben az érzéki tapasztalat a művek keltette lelki élménnyel, elvont gondolatisággal.

Kompozíciói olykor egyáltalánosak (pl. In memoriam Princess Diana, Ikarusz, Idol), olykor párban szereplőket mutatnak fel (pl. Együtt, Szemtől szembe, Ígéretők), olykor pedig tömeget (A karmester, A Nagy Kapu) érzékeltetnek. De előfordul az is, hogy figurái, stilizált alakjai nem egymással kerülnek dialogikus viszonyba, hanem tárgyakkal (pl. Zsonglőr, A kocka I., A kocka II., Várakozás, Damoklész, Körfeszítő) vagy állatokkal,

magával a gonoszt jelképező szörnyel (*A nagy madár, Robinson, Sárkányölő II.*). Az ember és ember, ember és a tárgy közötti viszonyban rejlik ezekben az esetekben a művek dinamizmusa, de olyan is van, amikor az emberi alakot formázó figura szinte egybeolvad, eggyé merevedik tárgyával. Ilyen *A maszk*, a *Fotográfus*. Egyetlen személyt feltételez, mégis mintha megkettőződne, kettéhasadna a látványban a *Lucifer*, *A legfőbb bíró*. Máskor az elvont tartalmakkal társítható geometriai alakzatok kettőződnek, illetve sokszorozódnak meg (*Alma, A szív II., Gyász*), egymásba ékelődve feszítik egymást szét a formák (*Gömb és kocka*). Szobrai gyakran sorozatba, szoborcsoportba rendeződnek (*Ádám, Éva, Lucifer, Évszakok, A tojás I.–II.–III., A kereszt I.–II.–III.*). Előfordul, hogy ugyanaz a téma évekkel később más alakzatban, másfajta kidolgozottsággal újra felbukkan (*Mars, Várakozás, Sirató, A kocka*). A folyamat általában az érdekességtől, a kidolgozatlanúság hatásától a lecsiszolt, letisztult formák felé mutat, ha időrendben szemléljük ugyanazt a témát, ugyanazt a motívumot.

Tematikai, gondolati sokszínűség jellemzi Pálffy Gusztáv pályáját. Művei elhelyezhetők azon a széles skálán, ahol a drámaiság, a líraiság, az elégikusság éppúgy kirajzolódik, mint a humor, az abszurd és a groteszk. A művész, aki ebben az évben immár a 75. életévét töltötte be, valamint gazdag életműve nemcsak a szűkebb haza, Kecskemét művészetekre fogékony közönségének érdeklődését érdemli meg, hanem az országét is. A helyi és szakmai sikerek mellé az állami szintű elismerést.